

תוכן עניינים

1	מבוא.....	1
2	רקע כללי.....	2
5	הדילמה המוסרית.....	5
7	דיון בתחליפי מוסר שונים.....	7
7	החוק כתחליף מוסר.....	7
9	כוחות השוק כתחליף מוסר.....	9
10	תפקיד הדירקטוריון.....	10
12	בעיית הנציג.....	12
14	הסביבה החברתית כתחליף מוסר.....	14
15	דיון מוסרי.....	15
15	גיון רולס : הצדק כהוגנות.....	15
19	התיאוריה הליברטריאנית של רוברט נוזיק.....	19
22	דיון, מסקנות וסיכום.....	22
24	רשימת מקורות.....	24

1. מבוא

רמתו של שכר הבכירים בתאגידים הרקיעה שחקים לאורך העשורים האחרונים, והרחיבה את הפער בין התגמול שמקבלים מנכ"לים בתאגידים ובחברות לבין שכרם של העובדים הרגילים בארגון. למרות שישנו רציונל מסוים במתן שכר גבוה למנהלים הבכירים, ערכו העסקי של שכר המנכ"לים נבחן באופן ביקורתי יותר ויותר בשנים האחרונות. בנוסף, ישנה התנגדות ההולכת וגוברת לתגמול הגבוה שמנהלים זוכים לו. התנגדות זו באה מבחוץ לקהילה העסקית, והיא טוענת שיש להגביל את רמות שכר הבכירים המקובלות כיום.

אולם, על מה ביקורת זו מסתמכת? החל מאיזו רמת שכר, ניתן לומר כי השכר הוא גבוה מדי? למרות שתשלום בסכומי עתק למנהלים עשוי להיראות כאבסורדי מנקודת מבט של ההיגיון הפשוט- במיוחד לאלה המצויים מחוץ לתאגידים ולא מתחשבים רק בשיקוליהם העסקיים- ניתוח אשר בוחן אותם מנקודת המבט של תיאוריות של צדק חלוקתי, עשוי להתגלות כשימושי במיוחד בבחינה מוסרית מקיפה של תופעת שכר המכירים.

עבודה זו תבחן את סוגיית שכר הבכירים בתאגידים מנקודת המבט של מוסר ועסקים, לאורך של שתי תיאוריות מרכזיות של צדק חלוקתי: תיאוריית "הצדק כהוגנות" של ג'ון רולס והגישה הליברטריאנית של רוברט נוזיק. בעבודה, אני אתאר את עיקרי שתי התיאוריות, ואיישם אותן בכדי לבדוק איך שכר הבכירים צריך להיות משולם לפיהן.

שאלת המחקר אותה אשאל בעבודה היא: האם אי-הגבלת שכר הבכירים בחברות הוא מוסרי?

כפי שנראה במהלך העבודה, לפי התיאוריות של צדק חלוקתי שייבחנו בעבודה זו, אי-הגבלת שכר הבכירים במתכונתו המקובלת כיום היא איננה מוסרית.

הפרק השני בעבודה יציג רקע כללי לתופעה ואת הדילמה המוסרית שהיא מעלה.

הפרק השלישי יבחן אותה לאור תחליפי המוסר- שהיו אמורים, לכאורה, להביא לתוצאה מוסרית גם ללא קבלת החלטות המונחית באופן מודע משיקולים מוסריים.

הפרק הרביעי יציג את הדיון המוסרי של התופעה לאור התיאוריות שנבחרו.

הפרק החמישי יציג דיון ומסקנות, ובו ננסה לענות על שאלת המחקר.

2. רקע כללי

שכר הבכירים בתאגידים נסק באופן דרמטי בתקופה האחרונה, ובכך הרחיב את אי-השוויון בין התגמול שמקבלים המנהלים הבכירים לבין העובדים הפשוטים יותר בארגון (Anderson et al., 2008). הטענה לפיה מנהלים צריכים לקבל תמריצים גדולים למדי על מנת להגדיל את הסיכוי של החברה להצליח, היא בעלת היסטוריה ארוכה, ונוכחותה המתמשכת משקפת שהיא נחשבת ל"נוהל הטוב ביותר", המקודם על ידי קהילת העסקים, יועצים עסקיים וחוקרים מתחום מנהל העסקים (Bapuji, & Neville, 2015).

כך למשל, התגמול הכולל עבור מנהלים בכירים בארצות הברית עלה בעקביות לאורך שני העשורים האחרונים, וזינק מרמה של פי 100 משכרו של עובד פשוט בשנת 1990 לבערך פי 570 בימינו, בעיקר באמצעות התגמול בצורה של אופציות לרכישת מניות (Beaudoin et al., 2015). לאורך תקופה זו, הרציונאל העומד מאחורי שכר הבכירים התופח נשאר אותו הדבר. הוא טוען כי שכר גבוה במיוחד ובמיוחד כשהוא קשור למחיר המניה של החברה- הוא הדרך הטובה ביותר ליצור תמריץ למנהל כדי שהוא יפעל לתועלתה של החברה, ולאחד בין האינטרסים של המנהל לבין האינטרסים של בעלי המניות של החברה.

איחוד האינטרסים והתמריצים של המנהלים ובעלי המניות נעשה בכוונה לפתור את "בעיית הסוכן" של מנהלים אשר מקדמים את האינטרסים האישיים שלהם על חשבונם של בעלי המניות. מנהלים, במלים אחרות, צריכים לקבל תמריצים על מנת שיפעלו להגדלת הרנטה של בעלי המניות. יש מומחי הטוענים, מנקודת מבט של חופש הקניין, כי מדובר בחובת אמונים מוחלטת: כלומר, מנהלים חייבים תמיד לפעול אך ורק לטובת האינטרסים של בעלי המניות (ועל כן, ללגיטימי להעניק להם תמריצים שיעודדו אותם לכך). טיעון זה מחוץ בטענה התועלתנית לפיה הגדלת הרווחים של בעלי המניות היא הדרך לשפר את הרווחה הכללית של החברה בכללותה (Beaudoin et al., 2015). מנקודת מבט זו, רמות גבוהות של שכר למנהלים בכירים הן בסך הכול דרך להשיג את מירב התועלת למירב האנשים, ותוצאה זו (בהתאם לעיקרון הידוע של התועלתנות) מצדיק את האמצעים.

עם זאת, כמה חוקרים מתחום הכלכלה ומנהל העסקים מטילים ספק באפקטיביות בשכר מנהלים המבוסס על תמריצים, בפתרונה שך בעיית הסוכן וסיפוק התוצאות העסקיות והחברתיות המבוקשות. למשל, קולט-מיילס ומיילס (Collett Miles & Miles, 2013) טוענים כי בעוד שתגמול המנהלים מתואר בדרך כלל כפתרון פוטנציאלי לבעיית הסוכן, הוא למעשה חלק מבעיית הסוכן